

INFORMATIIVINEN, PEDAGOGINEN JA VIIH- DYTTÄVÄ SEKÄ ENNEN KAIKKEA PYSYVÄ JA PÄÄSYMÄKSUTON NÄYTTELY STUDIOLAIT- TEIDEN HISTORIASTA

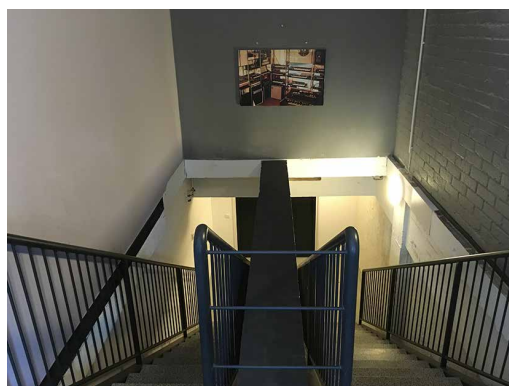
Mikko Ojanen

Ääniaallot: studiolaitenäyttely
Vapaa pääsy
Pysyvä näyttely
Avoinna arkisin 10–17
Rytmikorjaamo (Vaasantie 11), Seinäjoki

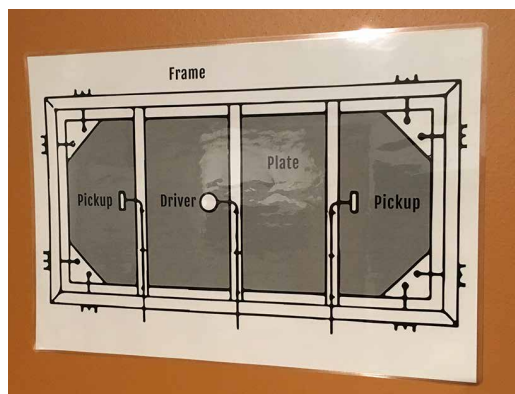
Seinäjoen Rytmikorjaamon kellaritiloihin avattiin marraskuussa 2017 pysyvä, tosin mahdollisesti joiltain osin vaihtuvaisältöinen studioteknologian vaiheita esittelevä studiolaitenäyttely. Ensimmäisenä huomio kiinnittyy siihen, että näyttelytila on kellarissa – eli sinne siis laskeudutaan eristyksiin ulkomaailmasta (ks. kuvat 1 ja 2). Eristäydytään, kuten studioonkin eristäydytään. Tämä

kuvaa hyvin ainakin omia kokemuksiani, vaikka aina studioon ei toki kirjaimellisesti laskeuduta kellariin. Tietty eristäytyminen on kuitenkin selkeä studiotyöskentelyyn liittyvä merkki, vaikka ajansaotossa esimerkiksi sosiaalinen media ja 24/7-onlineaavutettavuus on murtanut muurin ulkomaailman ja studioon eristäytyneen artistin, äänittäjän, miksaajan, tai tuottajan väliltä sekä monet digitaaliset äänityöasemat (digital audio workstation, DAW) ovat jopa reaaliaikaisessa yhteydessä verkkoon.

Itse tunnen tämän kotoisaksi ja myös vapauttavaksi – studioon vetäydytään tekemään muusta maailmasta irrottautumista ja keskittymistä vaativaa, joskus jopa luovaakin työtä. Kellariin laskeutuminen on näin ollen näyttelykierroksen aloittava mainio symbolinen nyanssi, vaikkei ehkä suunnittelun alkuperäinen tai tietoinen tarkoitus. Ratkaisun taustalla lienee pikemminkin käytännön sanelema ainoa mahdollisuus. Useamman huoneen varaavaa, pysyvää ja ilmaista näyttelytilaa on tuskin mahdollista lohkaista muualta kuin kellarista. Varjopuoli symboliikassa toki on, että se karulla tavalla kuvaa myös studiotyön tai (rytmi- tai populaari) musiikkitoiminnan arvostusta. Monesti häiriöksi koettava toiminta pakotetaan kellariin. Näin ei toki ole Rytmikorjaamossa, joka on vireä Seinäjoen elävän musiikin keskus.

Kuvat 1 ja 2. Ääniaallot-studiolaitenäyttelyyn laskeudutaan Seinäjoen Rytmikorjaamon kellariin.

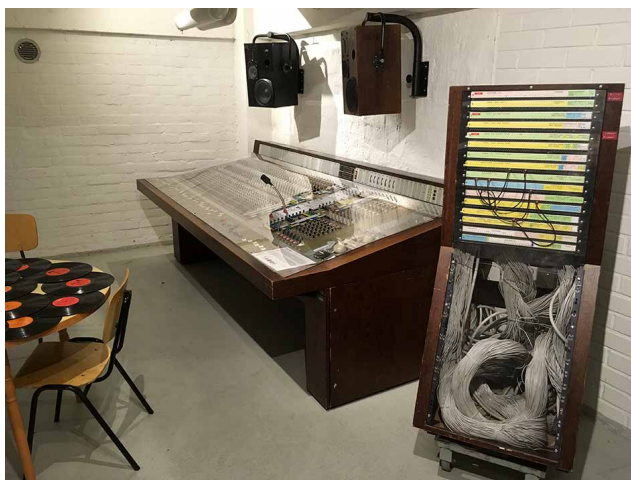

Kuva 3 ja 4. Levykaiku EMT Plate reverb 140.

Portaiden päästä avautuva näyttely keskittyy ensisilmäyksellä päällisin puolin laitteisiin. Studiolaitteita on sijoitettu kolmeen huoneeseen ja kaiken kaikkiaan niitä on näyttelyssä toistasataa. Vaihtuvaksi näyttelyn mahdollistaa se, että nyt esillä on murto-osa varastossa olevasta kokoelmasta. Laitteiden sijoittelu on jäsennetty osin laitteiden käyttöyhteyksien ja osin äänitetuotantoprosessin kronologian mukaan. Laitteet on jaoteltu vitriineihin yhtäältä mikroneihin, analogisiin tallentimiin, digitaalisiin tallentimiin, miksereihin ja prosessointilaitteisiin sekä toisaalta käyttöyhteyden mukaan ääntä tallennukseen, miksaukseen, masterointiin sekä kuluttajien äänentoistolaitteisiin.

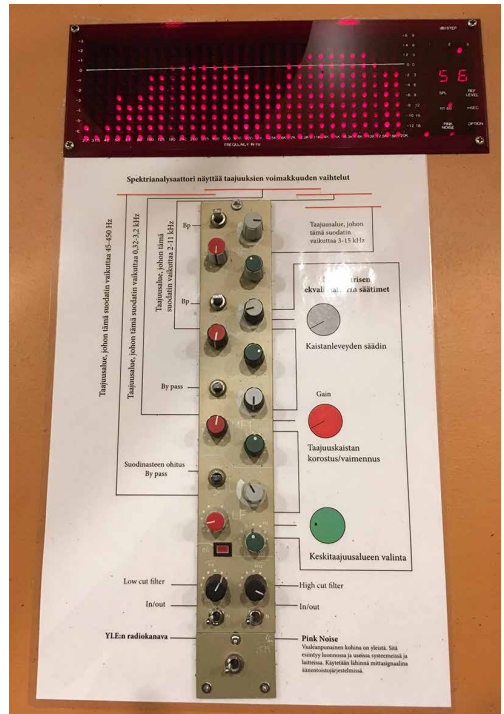
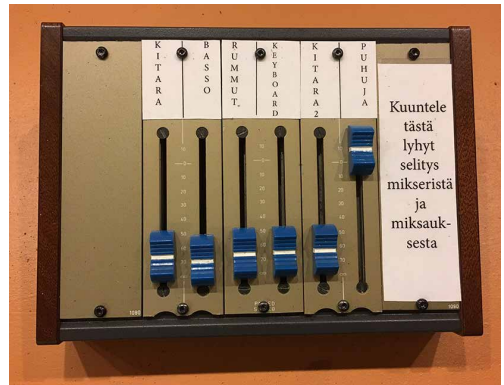
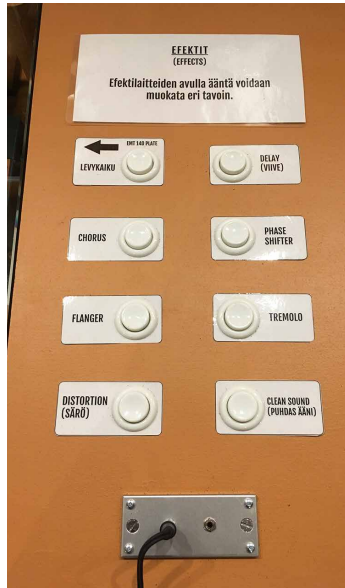
Kokoelma, josta nyt siis esillä vain osa, on huomattavan laaja ja se koostuu käytännössä kokonaan Suikki Jääskän lahjoituksesta. Jääskä, jonka äänittäjän ja tuottajan ura ulottuu jo 50 vuosikymmenelle, on intohimoisena ääniteknikkona onnistunut keräämään mittavan kokoelma studiolaitteita.

Kuva 5. Suomalaisen Kajaani Elektronikka Oy:n YLE:n erityistoiveiden mukaan 1980-luvun alussa valmistama massiivinen Kajak-äänipöytä ja siihen kuuluva ristikytkentäpaneeli.

Sattumaa ei ole se, että nyt esillä oleva kokoelma on juuri Jääskän. 1990-luvun alussa hän oli perustamassa näyttelyn toteutuksestaan vastaavaa Rytmii-instituuttia ja osallistunut aktiivisesti instituutin toimintaan lähes 30 vuoden ajan. Jääskän omistautumisesta aiheeseen kertoo paljolti se, että museon kokoelmassa on vain murto-osa hänen laitekokoelmastaan. Osa laitteista on edelleen aktiivikäytössä hänen Master Recording-studiollaan Helsingissä. Harva voi lahjoittaa EMT:n 2x1,5-metrinen levykaikukyksikön pysyvään näyttelyyn ja silti jatkaa efektin käyttöä omassa studiossaan. ”Pleittejä” Jääskällä on useampia. (Ks. Kuvat 3 ja 4.)

Kuva 6, 7 ja 8. Näyttelyn vuorovaikuttavissa pisteissä voi havainnollistaa erilaisten efektiprosessorien toimintaa sekä soitinbalanssin vaikutusta äänitteen kokonaisuuteen.

Näyttelyn ehdottomia helmiä ja koksansa puolesta näyttävintä antia levykaiun ohella ovat suomalaisvalmisteiset Kajak-ääni- ja puhepyödät, joita näyttelyssä on kaksi kappaletta (ks. kuva 5). Molemmat YLE:n toimeksiannosta rakennettuja. Massiivisen yksikön ääressä jää väistämättä miettimään studiotyöskentelyn fyysisyyttä. Pöytää on mahdotonta hallita paikallaan istuen.

Ensisilmäyksen jälkeen alkaa paljastua myös näyttelyn informatiivinen ja pedagoginen puoli. Esillä on muutamia vitriinejä, joihin on koostettu vuorovaikuttavista sisältöistä. Ensimmäisessä vitriinissä valintakytkimiä painamalla voi kuulokkeista todeta, miten miksaamaton ja miksatu musiikki eroavat toisistaan. Näyttelyloppupuolella vastaavan tyyppisillä järjestelyillä voi havainnollistaa erilaisten efektiprosessorien kuten mm. flangerin, phaserin, chorusin ja erilaisten kaikulaitteiden sekä taajuuskorjauksen vaikutusta ääneen. Yksinkertaistetun mikserin avulla voi demonstroida, miten soitintasapaino vaikuttaa kuulokuvaan ja säätää moniraitatallenteella soivien soitinten keskinäisiä voimakkuuksia – eli miksatua (ks. kuvat 6, 7

ja 8). Varsinkin nuoremmille ja studiotyötä vähemmän tunneville toiminnalliset pisteet ovat varmasti viihdyttäviä ja pedagogisia – miksei myös kokeneemmille ääniteknikoille. Itse inspiroiduin näiden esimerkkien innoittamana rikastamaan omaa studiotyöskentelyäni muutamilla yksinkertaisilla lisätehtävillä.

Viihdyttävän ja pedagogisen sisällön ohessa näyttely on myös informatiivinen. Näyttelykatalogiin on koottu tiedot kaikista

esillä olevista laitteista, joissa on edellä mainittujen Kajak-pöytien ohella myös muutamia muita pienempiä mielenkiintoisia harvinaisuuksia esimerkiksi lankamagnetofoni. Tallennuslaitteiden historiallinen kehitys tulee konkreettisesti esiin kulkiessaan näyttelyluettelo kädessä ja ihmetellessään laitteita vuosikerta vuosikerralta. Näyttelyluettelon informatiivisuuden lisäksi itse näyttelytilaan on tuotettu sekä äänentallennus- että toistoteknologian peruskäsitteistön selityksiä että historiallisia kehityslinjoja kuvaavia tiivistettyjä infotauluja (ks. kuva 9).

Näyttely on kokonaisuudessaan taidokkaasti rakennettu. Se etenee loogisesti ja studioteknologian useampien vuosikymmenien kehityksestä saa erinomaisen läpileikkauksen. Laitteiden parissa intensiivisesti työksensä hääriville näyttely voi kuitenkin olla hämmäntävä tai jopa turhautumista aiheuttava. Pleksien taakse eristettyihin laitteisiin ei pääse käsiksi ja näin ne jäävät etäisiksi. Suuri into päästä käsiksi teknologiaan heräsi ainakin itselläni. Vitriiniratkaisun käytännön syyn tosin ymmärtää kuitenkin hyvin. Kokoelma on huomattavan arvokas ja tilaan on valvontakameraa lukuun ottamatta valvottoman pääsy. Kävijöitä rekisteröi lähinnä vieraskirja, jossa ainakin vielä elokuussa 2018 oli harmillisen vähän nimiä.

Näyttely on osa Rytmikorjaamon pysyvää toimintaa ja sen pystytys rahoitettu Suomi 100 -hankkeena EU-rahoituksella. Pääsylipputuloja näyttelystä ei ilmeisesti tarvita ja sitä myöten vapaan sisäänpääsyn järjestäminen on ollut mahdollista – mikä toki kävijän näkökulmasta on iloinen yllätys, vaikka ainakin itse olisin ollut valmis maksamaan kannatussisäänpääsymaksun viihdyttävästä ja informatiivisesta studioteknologian historiakerroksesta.

Kirjoittaja on FM, musiikkitieteen tohtorikoulutettava Helsingin yliopistosta.

Kuva 9. Informatiiviset taulut avaavat näyttelyvieraille studioteknologian historiaa ja peruskäsitteistöä selkeällä tavalla.